

Яценко Н.О., старший науковий
співробітник відділу наукової
термінології Інституту української мови
НАН України, кандидат філологічних
наук

ТЕРМІНИ РАПОРТ І ЗАЯВА В ЮРИДИЧНІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Дехто з юридичних працівників запитує про те, з *рапортом* чи *заявою* повинен звернутися атестований працівник прокуратури до керівника вищого рівня?

Вмотивоване вживання в юридичній термінології цих термінів допоможе з'ясувати звернення до загальномовних та юридичних довідкових джерел.

У сучасній українській літературній мові слово *рапорт* має значення 'усне або офіційне повідомлення про що-небудь вищій інстанції, керівництву. // Доповідна записка, в якій стисло, але докладно викладено суть якої-небудь справи' (див. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. голов. ред. В. Т. Бусел. - К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2007. - С.1202).

У юриспруденції слово *рапорт* тлумачать так: «Рапорт - 1) Усна або письмова *доповідь* передбаченої статутами форми при зверненні військовослужбовців і осіб, яким присвоєні спеціальні звання, до своїх начальників. У письмовому рапорті

зазначається посада, звання, прізвище, ім'я та по батькові начальника, до якого звертається підлегла особа, назва документа, його текст, посада та звання особи, котра доповідає, та її особистий підпис. При поданні рапорту в усній формі на особистому прийомі у начальника звернення підлеглої особи вноситься до журналу особистого прийому начальника. Форма і порядок подання рапорту регламентуються Статутом внутрішньої Служби Збройних Сил України (1999) та іншими статутами. Начальник зобов'язаний розглянути рапорт по суті викладених у ньому питань, винести відповідне рішення щодо їх задоволення або відмови у задоволенні та повідомити про своє рішення особі, яка звернулась із рапортом. 2) *Звіт* про виконання завдання або взятих на себе зобов'язань» (див. Юридична енциклопедія: В 6 т. / Редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. - К.: «Укр. енцикл.», 1998 - Т.5: П - С. - 2003. - С.237-238).

У сучасній українській літературній мові слово *заява* вживається з семантикою: 1. Чис-небудь повідомлення, звернення до кого-небудь із викладом якихось відомостей, положень, думок. 2. Письмове прохання, оформлене за певним зразком, що подається на ім'я офіційної особи або до установи чи організації (див. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. голов. ред. В. Т. Бусел. - К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2007. - С.439).

У юридичній термінології *заява* - «1) Форма офіційного звернення до органів державної влади, місцевого самоврядування та посадових осіб цих органів з метою ознайомлення їх з певним правом заявника чи групи осіб, а також з іншою інформацією або обставинами, які мають юридичне значення. 2) Спосіб повідомлення широких верств населення через ЗМІ. 3) Процесуальна форма звернення до суду.» (див. Юридична енциклопедія: В 6 т. / Редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. - К.: «Укр. енцикл.», 1999 - Т.2: Д-Й. - 2003. - С.547).

Додатково наводимо значення терміна *заява* заюридичними словниками: 'Заява (клопотання) - звернення громадян із проханням про сприяння реалізації закріплених Конституцією за чинним законодавством їх прав та інтересів... (див. Словник законодавчих і нормативних термінів: Термін.

словник / Укладачі доктор юрид. наук, проф. Іншин М. І., канд. юрид. наук Шопіна І. М., Якимов Г. О. - К.: Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність», 2008. - С.155); ‘Заява - офіційне звернення особи (чи кількох осіб) в установу чи до *посадової особи*, не пов’язане, на відміну від *скарги*, з порушенням прав і законних інтересів *громадянина* і не містить тому вимог про усунення таких порушень’ (див. Юридичні терміни. Глумачний словник / В. Г. Гончаренко,

П. П. Андрушко, Т. П. Базова та ін.; за ред. В. Г. Гончаренка. - 2-ге вид., стереотипне. - К.: Либідь, 2004. - С.108).

Ураховуючи наведені вище визначення, подані в загальнономовних і юридичних джерелах, атестований працівник прокуратури має звернутися до керівника вищого рівня з *рапортом* (якщо це повідомлення чи звіт) та *заявою* (коли йдеться про прохання, звернення з клопотанням). Оскільки в органах прокуратури є *свої статuti*, які передбачають *свою форму* при зверненні осіб, яким присвоєні спеціальні звання, до своїх начальників, при поданні рапорту чи заяви потрібно враховувати ту форму звернення, яка прописана в статуті відповідної організації.

Щодо правового аспекту проблеми, що розглядається (зокрема, чи повинен керівник прокуратури давати відповідь на зазначені питання у рапорті) радимо звертатися до відповідних інститутів НАН України. Вважаємо, що терміни *рапорт* і *заява* в юридичній термінології є частковими (а не повними) синонімами; їх бажано розмежовувати у зазначений вище спосіб. На таке розмежування натрапляємо в юридичних словниках (Юридична енциклопедія: В 6 т. / Редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. - К.: «Укр. енцикл.», 1998-2004), чим, власне, й радимо послуговуватися.